

Musikfaget er værdifuldt i sig selv

Interview med Per Fibæk Laursen.

af Erik Lyhne

Juni 2014

CV

Født: 1949

Mag. art. og ph.d. i pædagogik. Har tidligere været ansat på RUC og Københavns Universitet. Fra 2003 professor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Forsker især i folkeskole, læreruddannelse og andre professionsuddannelser og har især interesseret sig for læreres kompetencer. Har bl.a. skrevet *Didaktik og kognition* (1999), *Den autentiske lærer* (2004), *Hvad skal vi med musik i skolen? Hverdagsviden og skolefag*, in konferencerapport *HVORFOR MUSIK?* Dnmpf 2007, *Praktisk pædagogik* (sammen med Helle Bjerresgaard, 2009). Sammen med Hans Jørgen Kristensen redaktør af *Gyldendals Pædagogikhåndbog* (2011), *Gyldendals Metodehåndbog* (2012) og *Undervisningskendskab* (2013).

Links: Per Fibæk - Aarhus Universitet

Konferencerapport: *Hvorfor Musik DNMPF 2007*

Hvad er dine egne musikalske oplevelser fra din skoletid?

Min musikalske intelligens er ikke høj, hvis man tror på Gardners intelligens psykologi. Derfor har jeg hele tiden følt mig lidt fremmed overfor musikken, specielt når det blev mere fagligt orienteret. Jeg fik tidligt at vide, at jeg sang falsk, og at jeg gerne måtte være lidt afdæmpet når vi sang. Vi sang den traditionelle danske sangskat både i skolen og i gymnasiet.

Hvad betyder det for et barn, at blive stemplet som falsksynger?

Det betød for mig, at jeg kom til at betragte sang og musik, som noget jeg ikke kunne lære. Men jeg tror alligevel musikundervisningen har åbnet mig, og givet mig kendskab til sang og den klassiske musik.

Hvilke potentialer ser du i relation til musikfaget i forhold til dannelsen til det gode liv?

Vores samfund har en række delområdet som idræt, religion musik, arbejdsliv, litteratur mv. Det er skolens opgave at føre eleverne ind i alle disse hovedområder af vores kultur. Det gælder også vores egen mentale udrustning. Her er jeg stadigvæk påvirket en del af Howard Gardner. Vi har et intellekt, der er indrettet med særlige intelligenser, herunder musik. Det i sig selv udgør en begrundelse for, at en almen uddannelse skal introducere til musik. Det er en del af den almene dannelse.

Du skriver i din artikel "Hvad skal vi med musik i skolen?", at lærerne skal blive bedre til at give en berettigelse for musikfaget. Hvad mener du med det?

Jeg tror, jeg vil tage udgangspunkt i mine egne oplevelser fra skolen sammen med nogle efterrationaliseringer. Det der var problemet, var at undervisningen dengang ikke kom vores egne musikinteresser i møde. Musikfaget bør være imødekomende overfor børn og unges musikinteresser samtidig med, at man indfører bredt i musikområdet på et kvalitetsmæssigt højt

niveau. Man skal også forklare og begrunde kvalitetsvurderinger i faget. Det er ikke nok kun at blive præsenteret for god musik.

Men for at relatere til nutiden, så skriver du videre, at når fag som musik er presset i disse år, er en af grundene at fagets folk ikke har været gode nok til at give overbevisende svar på de kritiske spørgsmål, der stilles om begrundelsen for faget. Hvad er det for svar du efterlyser?

Jeg mener, at mange af de musik-æstetiske fag har begået nogle fejl ved at forsøge sig med en redningsstrategi, hvor man begrundede fagene med, at man lærte noget generelt, der kunne bruges i andre fag. Altså i de lidt primitive versioner, at når man havde hørt Mozart, var man bedre til at lave

matematik bagefter. Jeg mener, det er begrundelser, der har placeret fagene i en ydmyg position. Jeg har tit brugt eksemplet på, at man aldrig ville høre en matematiklærer begrunde faget med, at det hjalp én med at blive bedre til musik. Matematikfaget opfattes med, at det har en stor selvstændig værdi i sig selv. Jeg mener, man bør sige, at musik – og de øvrige æstetiske fag – er et stort betydningsfuldt og selvstændigt område af vores intellekt og samfund og at det er alment dannende, og bør vies en betydelig opmærksomhed. Man bør begrunde faget ud fra dets egenart.

I den nye folkeskolereform står der at de musiske fag, skal være tranfer fag for skolens øvrige fag? Hvorfor?

Jeg tror, det er ment for at give fagene en slagkraftig position, men mener i virkeligheden, at det er en defensiv argumentation. Det giver en ydmyg position for fagene når de stilles i en hjælpeposition. Jeg er godt klar over, at uddannelsespolitikkerne ved, at alle fag mener, at bør have flere timer. Derfor bliver ofte et vanskeligt slagsmål mellem fagene, som politikkerne kan have svært ved at forholde sig til. Men jeg tror, at politikkerne gerne vil gøre noget godt for de praktisk-musiske fag. Efter min mening er det en velment formulering for at styrke disse fag. Man skal dog passe på, at fagene ikke bliver reduceret til en underordnet hjælpe funktion for de øvrige fag. Man skal holde fast i, at fagene også har deres egen berettigelse. De er en vigtig del af vores kultur, og man skal lære noget indenfor områderne.

Frede V. Nielsen skriver i en artikel, kort opsummeret, at han stiller sig tvivlende overfor transfereffekter i musikken, mens Kjeld Fredens siger at musik giver liv til læring? Hvad skal man tro på?

Jeg har tidligere haft samme synspunkt som Frede V. Nielsen, men senere er jeg kommet mere i tvivl om, det måske ikke er for kraftigt afvisende overfor, at der er en transfereffekt. I forbindelse med en konference omkring idræt, blev der fremlagt en række rapporter, der viste at det var bevist, at der var transfereffekter ved at beskæftige sig med faget. Så den totale afvisning af den type effekter, som de fleste fagfolk stod for år tilbage, har været lovlig romantisk. Jeg mener dog, at det er metodisk meget svært at undersøge transfereffekter.

Astrid Gøsssel sagde i 1940'erne, at vi skulle tage udgangspunkt i det børnene var gode til, så skulle det andet nok følge med. Er det ikke det modsatte man gør i skolen?

Det er også et centralt synspunkt hos Gardner, som egentlig har meget sympati for uddannelsesstrukturen i de skandinaviske lande. Han mener dog, at vi begår en fejl på den måde, at vi tror vi kan skabe lighed ved at rette op på svaghederne. Han siger, at vi meget hellere skulle dyrke børnene styrkesider. Jeg selv er dog noget uafklaret, for i det samfund vi lever i, er det et stort handicap, hvis man er meget dårlig til dansk og matematik. Vi skal gøre, hvad vi kan for at skolen giver eleverne færdigheder i disse fag, men anderkender også, at der er mange veje man kan gå for at opnå disse færdigheder.

Du arbejder meget med relationskompetence. Mener du der er en forbindelse mellem de æstetiske fag og relationskompetence?

Det tror jeg, der er. Det er et område hvor musik og idræt i høj grad ligner hinanden. De sociale relations kompetencer er så at sige nærmest integreret i det faglige. Det, at synge og spille sammen, understreger fællesskabets betydning. Samtidig kan musik være et elitært område, fordi det ret hurtigt viser sig, at der er forskel på folks talenter og præstationer. Men jeg tror, at børnene får nogle generelle sociale kompetencer når de spiller musik eller fodbold sammen. Det er dog svært at dokumentere.

Kunsten at bevare glæden

Hvordan kan man integrere børns egen kultur i undervisningen?

Her tyr jeg igen til Howard Gardner. Han skriver, at børn har et væld af kreative evner og kompetencer, og har den udlægning, at det der dræber børns udfoldelser sker når børnene selv bliver så indsigtfulde, at de kan se, at de faktisk ikke selv er særlig gode til det. Det er ikke fordi voksenkritikken og skolen tager modet fra dem, men når de selv får en indsigt i deres egne udtryk og sammenligner det med andres. Gardner mener, at det er en nødvendig erkendelses proces. Men det burde ikke fratage muligheden for at værdsætte og deltage i de kreative musiske processer. Kunsten må være, at støtte

børnene i at bevare glæden ved at deltage med de evner, de nu engang har.

Hvad er det for kvaliteter i undervisningen, der får eleverne til at lære meget?

Det er, når der er en tydelig og markant ledelse af undervisningen og en lærer der går i spidsen og aktivt instruerer. Men det er også en kvalitet, når børnene lærer noget af hinanden. Undervisningsformer som kooperative learning bygger på, at eleverne og studerende lærer af hinanden.

Har du et godt råd til de kommende lærere?

Set i lyset af lovindgrebet sidste år omkring lærernes arbejdstid, og den nye folkeskolereform, ser jeg en risiko for at lærerne bliver presset tilbage i den defensiv lønarbejde rolle, som man ellers havde forladt. Her er det vigtigt, at lærerne holder fast i at de er professionelle, og markerer, at det er dem, der ved noget om undervisning og os der vil noget med undervisningen. Mit råd er, at de ikke lader sig presse tilbage men, at man stadigvæk skal have plads til det kreative og det sprudlende.

Hvad er musikfagets største udfordring i dag?

Det er, at det af mange bliver betragtet som et relativt harmløst rekreativt fag. Musikfaget i skolen bliver let udsat for den betragtning, at det kan da være meget hyggeligt, men særlig betydningsfuldt er det ikke. At ændre den opfattelse, er efter min mening den største udfordring for faget.

Hvordan kan musik ændre denne status?

Det må være, at man skal lære noget i faget, og at den viden og kunnen er værdifuld i sig selv.